

DIMENSIUNI ALE DISCRIMINĂRII ÎN MEDIUL ȘCOLAR

Angela CUCER,
Institutul de Științe ale Educației, RM
Gabriela LEUȚANU, doctorand,
Universitatea Pedagogică de Stat „I. Creangă”, Chișinău, RM

Abstract: *On different occasions children may feel being treated differently, even in schools, which can decrease their chances towards others. This phenomenon is often encountered nowadays, both in urban and rural areas, being mostly influenced by the child's family poor financial situation, by his ethnicity and physical appearance. Most parents were willing to participate in activities considered an important factor as an anti-discrimination measure in prevention and tackling this phenomenon such as effective involving both in child's school and home education process.*

Keywords: *discrimination, school environment, tackling and prevention*

Comportamentul social influențat de prejudecățile și stereotipurile individuale referitoare la etnie, rasă, sex, religie, de clasă presupune aplicarea unui tratament diferit persoanelor cu care relaționăm și poartă denumirea de discriminare. În acest context se poate considera și descrie acțiunea majorității dominante față de minoritatea dominată, această sacțiune implicând inclusiv un prejudiciu adus indivizilor sau grupurilor.

Discriminarea este directă (imitarea sau refuzul unui drept), discriminare indirectă (prin apartenența la grup vulnerabil), discriminare structurală (ca urmare a organizării sistemelor sociale), hărțuire (când demnitatea este lezată) și victimizare (prin protecția discriminatului).

Consecințele discriminării sunt: stigmatizarea, bullying-ul, comportamente generate de manifestări ale intoleranței față de persoana discriminată sau a grupului vulnerabil.

Conexiunile emoționale pozitive cu școala, care pot influența comportamentele și competențele educaționale [13], pot fi indicative ale proceselor de protecție socială și care ajută la menținerea elevilor în școală. Înțelegerea dezvoltării atașamentului școlar în timp este complicată, deoarece mulți studenți indigeni suferă discriminare atât în mediul educațional, cât și în mediul comunitar. Cercetările anterioare arată că discriminarea influențează negativ performanța academică, stima de sine și declanșează reactivitate la stres.

Astfel, discriminarea poate constitui încă o barieră în plus în ajustarea școlii, în special în mediile în care cultura indigenă nu este valorizată. Deoarece performanța școlară în rândul tinerilor de altă etnie este influențată în mod pozitiv sau negativ de cunoștințe, limbă și cultură locale [7], efectele discriminării pot fi mai puternice în școlile publice în care se întâlnește mai puțin sprijin cultural la nivel de școli. Școlile private au mai multe șanse decât școlile publice să încorporeze cultura în programa școlară și orientările instituționale, deci aceste șanse pot fi considerate drept factori de protecție. Deoarece ajustarea școlară influențează o gamă largă de rezultate academice, cum ar fi implicarea, realizarea, absolvirea și urmarea unei facultăți,

înțelegerea legăturilor dintre mediile educaționale structurate, discriminarea și ajustarea au o semnificație teoretică, empirică și practică substanțială.

Rolul informațiilor situaționale (adică, rasa/etnia copiilor și a profesorului și informații despre alegerile anterioare ale profesorului), abilitățile social-cognitive, caracteristicile copilului (rasa/etnia și atitudinile rasiale/etnice ale copiilor) au indicat că acești copii au atribuit cel mai des rezultate diferențiale calității muncii sau abilității lor ca elevi. Atenția copiilor asupra informațiilor situaționale este moderată de abilitățile lor social-cognitive. Rasa/etnia și atitudinea etnică a copiilor afectează percepția discriminării [6].

Studiile demonstrează că în urma repartizării aleatorii într-o condiție de rezistență la prejudecăți sau într-un grup de control cu privire la percepția discriminării rasiale profesionale, la credințele de autoeficiență legate de discriminare, la așteptările privind rezultatele profesionale și la statutul perceput de profesiile lor aspirate și așteptate, copiii din grupul de control au finalizat măsuri posttest identice cu măsurile de pretestare. Cel mai probabil, decalajul statutului ocupațiilor aspirate și așteptate al copiilor a fost corelat în mod pozitiv cu percepția lor despre discriminarea rasială profesională, iar această relație a fost mediată de așteptările privind rezultatele profesionale. La posttest, copiii aflați în condiții de rezistență la prejudecăți au avut așteptări ocupaționale cu un nivel mai ridicat decât copiii aflați în grupul de control, iar această diferență s-a datorat așteptărilor îmbunătățite ale rezultatelor ocupaționale în condiția de rezistență la prejudecată [10].

Discriminarea rasială a fost legată negativ de apartenența la școală și de implicare școlară, iar socializarea etnică a fost pozitiv legată de implicarea școlară pentru ambele grupuri. Un nivel moderat de socializare rasială a prezis implicarea școlară pozitivă, în timp ce nivelurile scăzute și ridicate de socializare rasială au prezis implicarea școlară negativă. Drept urmare, socializarea etnică a moderat legătura dintre discriminarea rasială și apartenența la școală, care diferă între grupuri. În special, socializarea etnică a agravat relațiile dintre discriminarea rasială și apartenența la școală pentru adolescenții americani coreeni adoptați, în timp ce socializarea etnică a favorizat această legătură pentru adolescenții americani coreeni neadoptați. Rezultatele studiului ilustrează relația complexă dintre socializarea rasială și etnică, discriminarea rasială și adaptarea școlară [17].

Cercetările arată că persoanele obeze sunt ultimele ținte acceptabile de discriminare. Persoanele supraponderale spun povești despre primirea unor note slabe în școală. Unii care au scris pe această temă insistă că există un model puternic și constant de discriminare [2], dar nu s-a făcut o revizuire sistematică a dovezilor științifice. Cu toate acestea, anecdotele de părtinire și discriminare ar putea reprezenta evenimente izolate și nu dovedesc că discriminarea apare într-un mod sistematic și răspândit. Prin urmare, este important să documentăm dacă există discriminare. Discriminarea este dăunătoare victimelor sale în multe feluri și poate avea efecte de durată [3], [5]. Cu 54% din populația Statelor Unite în prezent supraponderale și 34% obeze și cu prevalența în continuă creștere atât în Statele Unite cât și în întreaga lume, sănătatea și bunăstarea multor milioane de oameni ar putea fi afectate [14]. În ciuda atenției semnificative asupra impacturilor medicale ale obezității, deseori ignorate sunt rezultatele negative pe care copiii obezi și adulții le experimentează ca urmare a stigmatizării, prejudecății și discriminării. Cercetările care se întind pe mai multe decenii au documentat părtinirea și stigmatizarea ponderală constantă în ocuparea forței de muncă, asistență medicală, școli, mass-media și relații interpersonale. Pentru tineri supraponderali și obezi, stigmatizarea în greutate se traduce prin

victimizare, tachinare și intimidare. Rezultate adverse multiple sunt asociate cu expunerea la stigmatizare în greutate, incluzând depresia, anxietatea, stima de sine scăzută, insatisfacția corporală, ideea suicidului, performanțele academice slabe, activitatea fizică mai scăzută, comportamentele alimentare inadapabile și evitarea îngrijirii sănătății [15].

Toată această trecere în revistă a defnirii și clarificării termenilor relaționați la conceptul de „discriminare” are și rolul de a focaliza atenția asupra necesității elaborării și popularizării unor mijloace de coping pe care eventualele victime sau eventualii subiecți ai discriminării să le poată avea la dispoziție și pe care aceștia să poată decide să le utilizeze ca pe instrumente de lucru în eforturile lor conștiente de a depăși dificultățile generate de confruntarea în relațiile sociale cu acest fenomen.

Privind din punct de vedere social fenomenele ce implică discriminarea, cercetarea pe temă și avizarea publicului asupra efectelor ei par a fi suficiente pentru contracararea, prin educație de mase, a efectelor. Dar, pentru fiecare individ, aceste măsuri sunt insuficiente; se ridică, astfel, problema depășirii efectelor și daunelor la nivel de individ, la nivel de reușită de viață. Cum aplicăm această informație?

Una dintre alternative este educația personală și educația de grup la nivel de grupuri de vârstă. Putem alege să pregătim perceperea și prelucrarea la nivel de înțelegere a fenomenului și efectelor sale încă de la vârsta preșcolară - astfel încât individul să cunoască deja și să opereze eficient cu aceste instrumente la momentul în care acest fenomen devine operațional - de regulă vârsta școlărității primare. Încă din familie și grădiniță se pot face cunoscute semnalmentele discriminării și daunele pe care aceasta le produce individului și grupurilor de indivizi cu note comune de discriminare. Copiii mici pot fi lesne făcuți să înțeleagă urmările nedorite ale discriminării la ceilalți și la ei înșiși și pot fi educați să aleagă modalitatea de manifestare social-relațională mai etică, mai productivă de efecte dorite.

Cealaltă alternativă presupune implicarea societății în elaborarea de programe și strategii educaționale care, aplicate la nivel societal major, să disipeze în scurt timp fenomenul cu totul, reducând la maxim producerea lui, cum se aplică programele educative în școală.

Fiecare preșcolar este obligat să se pregătească pentru a începe educația școlară, ceea ce înseamnă că ar trebui să fie echipat cu abilități și competențe care determină disponibilitatea lor de a începe învățarea la școală, cu alte cuvinte, maturitatea școlară [11]. S-a dezbătut mult despre profilul copilului care este pregătit pentru școala primară. Profesorii au perspective diferite de pregătire, deși tendința de a privilegia învățarea academică ține cont de aceste diferențe. Concluziile evidențiază, de asemenea, că perspectivele diferite ale profesorilor asupra pregătirii copiilor conduc la înțelegeri diferite ale modului în care acest lucru ar trebui susținut. Aceste constatări indică importanța de a oferi cadrelor didactice oportunități frecvente de a se implica în discursul critic, permițându-le să lucreze spre obișnuirea în defnirea și interpretarea aspectului pregătirii pentru școala primară și cum ar putea fi atinsă. Ar fi necesar să ne concentrăm în mod special pe rolul contextului social în activitățile educaționale care combat discriminarea. Contextul socio-politic poate limita capacitatea școlilor de a promova relații interculturale pozitive, dar și că este posibil ca școlile să promoveze schimbări mai ample care acționează ca agenți ai schimbării la nivel social, adică în ceea ce privește schimbarea contextelor sociale și mai largi ale societății în care se află.

Explorând universul ființei umane realizăm că oricare copil are propria sa personalitate și nevoi proprii. Și copiii diferiți au dreptul la educație laolaltă cu toți copiii, neintegrearea acestora

în sistemul educațional de masă conduce la marginalizare, la discriminare, împiedică formarea și afirmarea propriei personalități.

În cadrul cercetării realizate pe un eșantion de (scrieți nr. De subiecți) am avut drept scop evaluarea fenomenului de marginalizare și excluziune socială astfel încât să se poată preveni și chiar reduce fenomenul de discriminare printr-o comunicare asertivă.

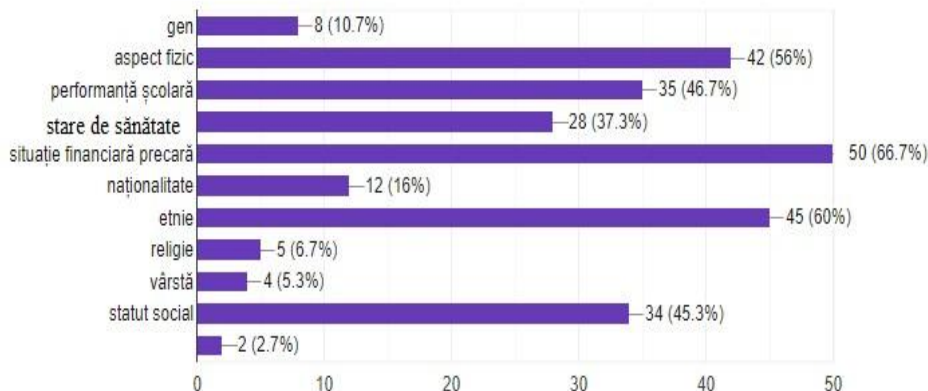
Tabelul 1. Tabel de frecvență pentru variabila mediu de proveniență.

		<i>Frequency</i>	<i>Percent</i>	<i>Valid Percent</i>	<i>Cumulative Percent</i>
Valid	urban	60	80.0	80.0	80.0
	Rural	15	20.0	20.0	100.0
	Total	75	100.0	100.0	

Cei 80% din totalul participanților însumează 60 de mămici din mediul urban iar restul de 20% este reprezentat de 15 mămici din mediul rural.

2. a. Bifați factorii care generează acest fenomen în opinia dumneavoastră în învățământul primar.

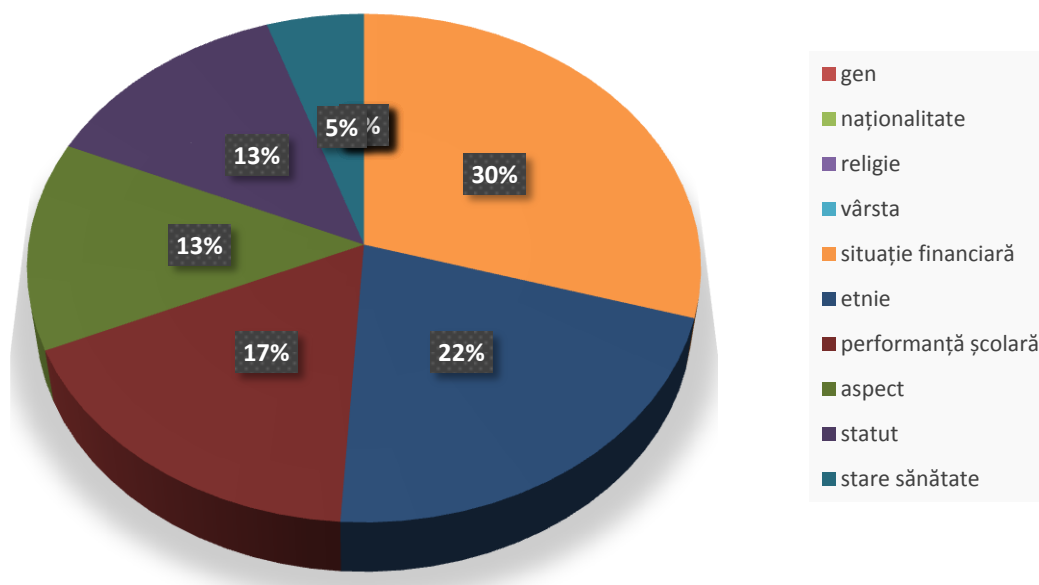
75 responses

Figura 1. Factori generatori.

Majoritatea părinților 66,70% din totalul acestora, respectiv 50 de persoane au bifat situația financiară precară ca fiind cea mai întâlnită caracteristică, în opinia lor, care conduce la apariția comportamentului discriminativ față de elevul în cauză, urmată de etnie cu un procent de 60% din cei 75 de respondenți. Au urmat factori precum aspectul fizic, cu 56% de prezențe în răspunsurile celor 75 de mămici, apoi performanța școlară și statutul social la diferențe mici, 46,70% și respectiv 45,30% din 75 de respondenți. Acestora le-au urmat starea de sănătate fizică

sau mentală, naționalitatea și genul cu peste 10% prezențe în totalul alegerilor bifate de părinții implicați în cercetare.

Figura 2. Factor principal al discriminării.

Se poate observa din figura 2 de mai sus faptul că alegerea cu cea mai mare pondere în răspunsurile mămicilor ca și caracteristică principală asociată conceptului de discriminare în mediul școlar primar este **Situația financiară precară**, cu un procent 29% din totalul răspunsurilor înregistrate, urmată de **Etnie** cu 21% și **Performanța școlară**, respectiv 17% din răspunsuri. Nu au înregistrat nici o alegere ca fiind motivul principal asociat în apariția discriminării: genul, naționalitatea, vârsta și nici religia.

Concluzii. Din cele analizate mai sus, deducem: În viziunea părinților discriminarea în mediul școlar este un fenomen prezent, atât în mediul urban cât și în cel rural. Au fost identificați o serie de factori ce favorizează apariția acestui fenomen atât între colegii de clasă cât și ca practică a cadrului didactic. A fost identificată drept caracteristică principală situația financiară precară a familiei urmată de etnie și aspectul fizic iar cadrele didactice au în vedere modul în care își setează atitudinea față de elevi în funcție de performanța școlară.

Majoritatea părinților consideră că nu sunt suficiente activități desfășurate în cadrul școlii cu privire la combaterea și prevenirea discriminării și sunt deschiși să se implice în astfel de acțiuni fie din proprie inițiativă fie la invitația cadrului didactic.

Cu privire la mediul de proveniență ca factor în apariția fenomenului de discriminare părerile au fost împărțite necesitând investigații suplimentare în această direcție însă cu privire la tipul școlii părinții consideră că în mediul privat acest fenomen este mai redus, ceea ce din nou, corelează cu alegerea factorului primar „situația financiară precară” în apariția fenomenului.

Societatea are nevoie de indivizi capabili de îndeplinirea la cote peste medie a rolurilor sociale pentru a asigura reușita și susținerea cu succes a fiecărui membru al acesteia.

BIBLIOGRAFIE

1. ANTONESEI, L.; LABĂR, A. V.; POPA, N. L. Ghid pentru cercetarea educației. Un „Abecedar” pentru studenți, masteranzi, profesori, Iași: Polirom, 2009, p. 41. ISBN 9789734612796
2. BENTLER, P.; BONNET, D. Significance tests and goodness of fit in the analysis of covariance structures. *Psychological Bulletin*. 1980; 88:588-606. [[Google Scholar](#)]
3. BOLLEN, K.; CURRAN, P. *Latent curve models: A structural equation approach*. John Wiley and Sons; New Jersey: 2006. (Wiley Series on Probability and Mathematical Statistics Ed.). [[Google Scholar](#)]
4. BOURHIS, R.Y.; LEYENS, J.P. (coord). *Stereotipuri, discriminare și relații între grupuri*, Iași: Polirom, 2007. ISBN 973-9248-83-7
5. BOWKER, A. The American Indian female dropout. *Journal of American Indian Education*. 1992; 31:3-20. [[Google Scholar](#)]
6. CHRISTIA SPEARS, BROWN. Bias at school: Perceptions of racial/ethnic discrimination among Latino and European American children. Department of Psychology, UCLA, 1285 Franz Hall, Los Angeles, CA 90095, United States. <https://doi.org/10.1016/j.cogdev.2006.06.006>
7. Demmert WG. Improving academic performance among Native American students: A review of the research literature. ERIC Clearinghouse on Rural Educational and Small Schools; Charleston, WV: [Retrieved June 1, 2009]. 2001. (ERIC Document Reproduction Service No. ED463917) from <http://www.ael.org/eric/demmert.htm>. [[Google Scholar](#)]
8. EKSTROM, R.; GOERTZ, M.; POLLACK, J.; ROCK, D. Who drops out of high school and why? findings from a national study. In: Natriello G, editor. *School dropouts: Patterns and policies*. Teachers College Press; New York: 1987. pp. 52–69. [[Google Scholar](#)]
9. JONES, D.; HARRELL, J.; MORRIS-PRATHER, C.; THOMAS, J.; OMOWALE, N. Affective and physiological responses to racism: The roles of Afrocentrism and mode of presentation. *Ethnicity and Disease*. 1996;6:109–122. [[PubMed](#)] [[Google Scholar](#)]
10. JULIE MILLIGAN, HUGHES. Influence of discrimination awareness on the occupational interests of African American children. The College of New Jersey, USA. <https://doi.org/10.1016/j.appdev.2011.08.003>
11. KRUSZEWSKA, A., & KOCOT, A. (2019). Are the abilities and social-emotional competencies of polish six-year-olds sufficient to start systematic learning in the first year of primary school? *Early Child Development and Care*. Advance online publication. <https://doi.org/10.1080/03004430.2019.1630829>
12. LYSNE, M.; LEVY, G. Differences in ethnic identity in Native American adolescents as a function of school context. *Journal of Adolescent Research*. 1997;12:372–388. [[Google Scholar](#)]
13. PIANTA R.C.; STEINBERG M. Teacher-child relationships and the process of adjusting to school. In: Pianta RC, editor. *Beyond the parent: The role of other adults in children’s lives*. New Directions for Child Development. Jossey Bass; San Francisco, CA: 1992. pp. 61-80. pp. 5 1992. [[Google Scholar](#)]

14. REBECCA, PUHL.; DR. KELLY D. Discrimination, and Obesity. 2012. <https://doi.org/10.1038/oby.2001.108>
15. REBECCA, PUHL., DR. KELLY D., BROWNELL. Weight discrimination and bullying. Rudd Center for Food Policy and Obesity, Yale University, 309 Edwards Street, New Haven, CT 06511, USA. <https://doi.org/10.1016/j.beem.2012.12.002>
16. SANDERS D. Cultural conflicts: An important factor in the academic failures of American Indian students. *Journal of Multicultural Counseling and Development*. 1987;15:81–91. [[Google Scholar](#)]
17. SEOL, K. O.; YOO, H. C.; LEE, R. M.; PARK, J. E.; & KYEONG, Y. (2016). Racial and ethnic socialization as moderators of racial discrimination and school adjustment of adopted and nonadopted Korean American adolescents. *Journal of Counseling Psychology*, 63(3), 294–306. <https://doi.org/10.1037/cou0000120>
18. WILLIAMS-MORRIS R. Racism and children's health: Issues in development. *Ethnicity and Disease*. 1996;6:69–82. [[Google Scholar](#)]
19. <http://www.antidiscriminare.ro> – Portal care reunește mai multe organizații neguvernamentale care activează în domeniul combaterii discriminării
20. www.unicef.ro – site-ul Misiunii UNICEF în România și conține rapoarte specifice legate de accesul la educație a copiilor din mediile defavorizate.